

RIMSKIY-KORSAKOVNING RUS MUSIQA MADANIYATIDA TURGAN O'RNI

Axmedova Dilmura, G'aniyeva Madinalarning

Navoiy viloyati Navoiy shahri

Navoiy davlat pedagogika instituti

Musiqa ta'limi va san'ati yo'nalishi magistranti

ANNOTATSIYA

Maqola N. A. Rimskiy-Korsakovning ijodiy merosiga bag'ishlangan. Uning uslubiy rangli-musiqiy yozuvi, pedagogik va adabiy faoliyati masalalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: N. A. Rimskiy-Korsakovning ijodiy merosi, «Qudratli to'da», opera, xatlar, "ovozli rasm".

Uning na iqtidori, na g'ayrati, na shogirdlari va safdoshlariga bo'lgan cheksiz xayrixohligi hech qachon zaiflashmagan. Ana shunday insonning shonli hayoti, teran milliy faoliyati bizning faxrimiz va faxrimiz bo'lishi kerak. ... butun musiqa tarixida Rimskiy-Korsakov kabi yuksak tabiatli, buyuk san'atkorlar va g'ayrioddiy odamlarni qancha ko'rsatish mumkin?

V. Stasov

Nikolay Andreevich Rimskiy-Korsakov (1844-1908) rus musiqa madaniyatida alohida o'rin tutadi. Rimskiy-Korsakovning butun uzoq muddatli yo'li g'ayrioddiy faollik, ijodiy fikrning maqsadlilik va faoliyat sohalarining juda ko'p qirraliligi bilan ajralib turardi. Kompozitorning merosi juda katta bo'lib, deyarli barcha janrlarni qamrab oladi: opera (15); simfonik asarlar (uchta simfoniya, "Rus mavzularida uvertura", "Sadko" musiqiy rasmi, "Antar" simfonik syuitasi, serb mavzuidagi fantaziya, "Ispan Kaprichio", "Scheherazade", pianino va orkestr uchun kontsert va boshqalar); kamera-instrumental asarlar (torli kvartet)

Faoliyatini inqilobiy populizm davrining zamondoshi sifatida boshlagan, oxirida u 1905-1907 yillar inqilobining zamondoshiga aylandi. Rimskiy-Korsakovning ijodiy kuchi butun umri davomida qurib ketmadi, u haqida haqli ravishda aytish mumkinki, u zamonaviylik bilan hamnafas bo'ldi. Rimskiy-Korsakov tobora kuchayib borayotgan ishchilar sinfining siyosiy kurashi bilan bevosita bog'liq bo'lmay, ayni paytda buyuk musiqachi sezgisi bilan sodir bo'layotgan voqealarda ko'p narsalarni to'g'ri his qildi.

Uning 1905-yilda ijro etilgan “O‘lmas Kasheshey” operasi ozodlikka inqilobiy da’vat kabi yangradi, “Oltin xo‘roz” operasi esa rus jamiyatining ilg‘or doiralari tomonidan avtokratiya haqidagi siyosiy satira sifatida qabul qilingani bejiz emas. Qirq yildan ortiq vaqt rus musiqasining rivojlanishida Rimskiy-Korsakov nomi bilan bog‘liq. 1865-yilda Sankt-Peterburgda M. A. Balakirev rahbarligida Rimskiy-Korsakovning professional musiqachi sifatidagi faoliyatining boshlanishi bo‘lgan yangi tugallangan Birinchi simfoniyaning ijrosi bo‘lib o‘tdi, 1907 yilda bastakor o‘zining so‘nggi asari – 1907-yilda tugallandi. "Oltin xo‘roz" operasi, uning o‘limidan keyin sahnani ko‘rgan.

Jahon e’tirofiga sazovor bo‘lgan ko‘plab opera, simfonik va kameraviy asarlar muallifi Rimskiy-Korsakov bir vaqtning o‘zida turli millatga mansub musiqachilarning bir necha avlodlarini tarbiyalagan mohir ustoz sifatida tarixga kirdi. Uning shogirdlari A. K. Glazunov va A. K. Lyadov, N. V. Lisenko va M. Balanchivadze, Ya. Vitol va A. A. Spendiarovlar edi. Ko‘plab taniqli rus bastakorlari N. A. Rimskiy-Korsakov qo‘l ostida tahsil oldilar. Rimskiy-Korsakovning pedagogik faoliyati turli musiqa muassasalari bilan bog‘liq edi: Erkin musiqa maktabi, Mahkama qo‘shiqchilari kapellasi va ayniqsa, hozir uning nomini olgan Sankt-Peterburg konservatoriyasi bilan uning nomi hozirgi kungacha bog‘liq holda keladi.

N. A. Rimskiy-Korsakovning adabiy merosi juda qimmatlidir. Avvalo, bu bastakorning 1876-1906 yillarda yozib olgan ijodiy yo‘li, estetik e’tiqodlari, ularning evolyutsiyasi va o‘z davrining musiqiy hayotiga oid ko‘plab faktlarni yorituvchi “Musiqiy hayotim xronikasi”dir. 1860-yillarning oxirida. N. A. Rimskiy-Korsakov Ts. A. Kui bilan birgalikda yosh "Qudratli hovuch" ning opera estetikasi sohasidagi ijodiy pozitsiyalarini himoya qilgan tanqidchi-publisist sifatida ishlagan (C. A. Kuyning "Uilyam Ratkliff" operalari haqidagi maqolalar, “Nijniy Novgorod” E. F. Napravnik).

Rimskiy-Korsakov faoliyatining alohida yo‘nalishi uning boshqa mualliflar asarlarining muharriri sifatidagi faoliyati edi. Shunday qilib, Rimskiy-Korsakov A.S. Dargomijskiyning “Tosh mehmon”, M.P. Musorgskiyning “Boris Godunov va Xovanshchina” asarlarini hamda A.K. Glazunov, A.P. Borodin va uning ikkinchi simfoniyasini nashrga tayyorladi. N. A. Rimskiy-Korsakov erta vafot etgan do‘stlari oldidagi o‘rtoqlik burchini chuqur anglagan holda shunday qildi va bu ishga katta kuch sarfladi.

Rimskiy-Korsakov musiqiy faoliyatining 25 yilligi munosabati bilan V.V. Stasov unga shunday deb yozgan edi: “Hech kim o‘z ishiga siznikidan ko‘ra sadoqatli emas, sizdan boshqa hech kim uning universitet kursida abadiy o‘tirmaydi. Men qanday qaragam ham, siz hech qachon o‘rganishni to‘xtatmaysiz ...” (1870 yil 19 apreldagi xat). P. I. Chaykovskiy ham o‘z asarida Rimskiy Korsakovning g‘oyat maqsadga muvofiqligi haqida shunday yozadi: “Bilasizmi, men sizning olijanob badiiy

hayolingiz va hayratlanarli darajada kuchli xarakteringizga ta'zim qilaman va hurmat qilaman!...

Kompozitorning barcha musiqalari undagi hissiy tamoyil va intellektning organik sintezidan dalolat beradi. Biz uning asarlarida samimiy iliqlikni ham, hech qachon "ortiqcha ifoda"ga aylanmaydigan emotsional ifodaning samimiyligini hamisha tasvirning umumiy garmonik ravshanligi bilan, taqdim etishning ravshanligi va detallari bilan mutanosib holatda bo'lishini eshitamiz. Bundan tashqari, musiqiy fikrlarning rang-barang rang-barangligining boyligi bilan ranglanadi.

Opera bastakori sifatida Rimskiy-Korsakov juda ko'p qirrali. U o'zining "Pskovlik xizmatkor" operasida tarixchi-xronikachi, "Qor qiz va may kechasi"da hikoyachi va lirik rolini ijro etib, opera va simfonik asarlarining ko'p sahnalarida xalq hayotining o'ziga xos xususiyatlarini sezgir idrok etadi. Tabiatning unutilmas musiqiy obrazlarini yaratgan eng iste'dodli musiqachi-peyzaj rassomi - rassom Rimskiy-Korsakovning "Sadko" simfonik kartinasi, "Shahrizoda" operasida, ko'plab cholg'u asarlarida bizga quyidagi ochib berilgan. opera epizodlari bor masalan, "Tsar Saltan haqida ertak ..." yoki "Kitej"dagi "Cho'lga maqto'v" dagi dengiz tasvirlari va hokazolar. Rus xalqining qiyofasi kompozitor tomonidan birinchi navbatda rassom - ajoyib qo'shiqlar, ertaklar yaratuvchisi, san'atning ajoyib badiiy qadriyatlari yaratuvchisi sifatida ochib beriladi. Bundan tashqari, ko'pincha uning qahramonlari - musiqachilar yoki hikoyachilar yuksak etnos, insonparvarlik tashuvchisi sifatida harakat qilishadi. Shunday qilib, Lek qo'shiqlari odamlarda ajoyib Qorqizga qiziqish uyg'otadi; arfa chalish san'ati ta'sirida Sadko Volxova chin dildan sevadigan, chin dildan xayrlashuvchi "Beshinchi" qo'shig'ini kuylaydigan haqiqiy ayolga aylanadi; sehrli hikoyachi Shehrazodaning ertaklari murosasiz, zolim podshoh Shahriorning qalbini yumshatadi.

Kompozitor N. A. Rimskiy-Korsakovning butun ijodiy yo'li doimiy ravishda yangi mavzular, yangi ifoda vositalarini izlash zarurligini anglash bilan o'tdi. Uning S. N. Kruglikovga yozgan maktublaridan birida shunday o'qiydiz: "Har bir yangi ishda men o'zim uchun yangi narsa qilishga intilaman". Xuddi shu maktubdagi quyidagi gap uning o'ziga xosligini tavsiflashda qiziq: "Bir tomondan, meni bu fikrga undaymanki, yangilik va qiziqish shu tarzda uzoqroq saqlanib qoladi, boshqa tomondan, bu o'z-o'zidan turtki bo'ladi. -hammasini bo'lmasa ham ko'p tomonlarini, texnikasini, kayfiyatini, uslublarini va hokazolarni xohlaydigan hurmat mavjud edi.

Ma'lumki, N. A. Rimskiy-Korsakov rangli eshitish qobiliyatiga ega edi. Bastakor klavishlar, akkordlar, tovushlar, tembrlardan o'ziga xos rang sezgilariga ega edi. Har xil qisqargan ettinchi akkordlar, kuchaytirilgan triadalar, ikkinchi akkordlar va shunga o'xshash konsonanslar murakkab rang kombinatsiyalarining assotsiatsiyasini keltirib chiqaradi. Shuning uchun N. A. Rimskiy-Korsakov asarlarini musiqashunoslar

ko‘pincha "ovozli rasm" deb atashadi. Bunday ta‘rif bastakor musiqasining ajoyib vizualizatsiyasi bilan bog‘liq. O‘zining opera va simfonik kompozitsiyalarida N. A. Rimskiy-Korsakov musiqiy tasvirlarni qat‘iy belgilangan rang tonalliklarida yakunladi. Shunday qilib, "Sadko" operasida dengiz leyttamlari ikkita ko‘k-ko‘k tugmachalarda - E-major va E flat-majorda yozilgan. Ushbu hodisani "Mening musiqiy hayotim yilnomasi" asarida tasvirlab bergan N. A. Rimskiy-Korsakov har doim o‘z g‘oyasining muhimligini ta‘kidlagan: sahnadagi manzarada ko‘k soyalar bilan uyg‘unlashgan holda leytmotivlarni jaranglash, tinglovchiga psixologik ta‘sir ko‘rsatish, yaxshi idrok etishga hissa qo‘shadi va shuning uchun. musiqiy tasvirlarni yodlash eshituvchiga ancha oson kechadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. Ossovskiy, V. A. Tanlangan maqolalar, xotiralar / V. A. Ossovskiy. - Leningrad: San‘at, 1961. - 120 p.
2. Asafiyev, B. V. Musiqiy ma‘rifat va ta‘lim haqidagi tanlangan maqolalar / B. V. Asafiyev. - Leningrad: Musiqa. Leningrad. bo‘lim, 1973. - 144 b.
3. Asafiyev, B. V. "Qudratli hovuch" kompozitorlari // Tanlangan asarlar / B. V. Asafiyev. - Moskva: Musiqa, 1954. - T. 3. - 229 b.
4. Zukkerman, V. A. Musiqiy-nazariy ocherklar va etyudlar. Nashr. 2: N. A. Rimskiy-Korsakovning musiqiy nutqi haqida / V. A. Zukkerman. - Moskva: Musiqa, 1975. - S. 8–9.
5. Rimskiy-Korsakov, N.A.N.A.Rimskiy-Korsakov va musiqiy ta‘lim: maqolalar va materiallar / N.A.Rimskiy-Korsakov. - Leningrad: Art, 1953. - 1800.
6. Rimskiy-Korsakov, N. A. To‘liq asarlar: adabiy asarlar va yozishmalar. - Moskva, 1963. - T. 5. - 332 b.